

Людмила Антончик

проводінний методист Львівського державного обласного центру народної творчості

А МИ ТУЮ СЛАВУ ЗБЕРЕЖЕМО

(історична довідка та примірний сценарій вечора-розповіді
про Збройні Сили України)

Збройні сили країни є одним з найважливіших гарантів політичної і державної влади. Усі незалежні держави мають власні збройні сили і приділяють особливу увагу їх зміцненню. Не стала винятком із цього правила і Незалежна Українська держава. Відновлюючи всі складові державності, вона не забула і про власні збройні сили, які мають велику історію, славні традиції. Українське військо завжди славилося своєю мужністю, патріотизмом, військовим мистецтвом. Традиції боротьби за свободу українського народу сягають сивої давнини. Далекі предки сучасних українців, анти, викликали подив іноземців своїми вміннями перемагати найсильнішого противника. На рубежі VI – VII століття у Константинополі правив візантійський імператор Маврикій, котому приписують створення трактату з військового мистецтва під назвою «Стратегікан».

Антські воїни вміло користувалися рельєфом місцевості, нав'язували противнику бій у лісі або у тісних долинах, де важко збросити війни не могли протистояти рухливим словами «янським загонам». Анти звикли до бойових дій не лише при денному світлі, але й вночі – в той час це вважалося незвичним. А коли противник зненацька нападав на анти, ті спритно зосереджувалися і маскувалися, щоби потім рантом вдарити, коли вороги найменше цього сподівалися.

Антські воїни занурювалися у річки чи озера, лягали на дно і дихали через спеціально зрізані очеретини. До речі, таким же способом через тисячу років користувалися й запорожці у скрутну хвилину. Бойові традиції анти продовжували війни Київської Русі, Галицько-Волинської держави. Довший час громили вони азіатські орди, даючи можливість іншим народам вільно розвиватися, створювати європейську цивілізацію. Свою кров'ю, величезними втратами оплатили вони у жорстокій боротьбі з монголо-татарами вільний розвиток західних сусідів. Згодом українські полки разом з поляками, литовцями, білорусами, росіянами і чехами у 1410 році зупинили під Грюнвальдом німецьких лицарів Тевтонського ордена. А п'ятьсот років по тому, за порогами Дніпра, почало створювати козацтво – могутня збройна сила України. Століттями запорожці стримувалися турецько-татарський натиск. У цій важкій боротьбі гартувалося військо, котре викликало подив всієї Європи своїм вмінням битися з переважаючим противником і своєю

любов'ю до свободи. Демократична козацька республіка довший час лишалася своєрідним ембріоном Української держави. І під час визвольної війни 1648–1654 р.р. саме за козацькими зразками така держава й була побудована. Запорізькому козацтву присвячена велика кількість різних історичних праць, козацька слава осіпала народом у численних піснях та думах. Мабуть, не знайти в Україні людину, яка б не чула про запорожців, про їх геройчу боротьбу за християнську віру, славу і волю. Але як мало людей знає правду про інших борців за волю України, тих, хто пролив кров за Батьківщину в лавах Українських Збройних Сил ХХ століття. Двадцяте століття – найкривавіше за всю історію людства: десятки мільйонів людей загинули у численних війнах (серед яких були дві світові). Скільки іх прокотилося Україною – від першої і другої світової до «пісової» війни, яка продовжувалася до середини 50-х р.р. на західно-українських землях. У цих війнах українці опинилися по обидві сторони фронту. Одна супроти другої бились військові частини, сформовані з українців, але у складі ворогуючих армій – як Червоне козацтво із Січовими Стрільцями. А потім історики проголосували одних «зрадниками і запоранцями», а других – «героями і патріотами». Трагедію народу намагалися замаскувати за допомогою словесної гри... Особливо запеклі атаки велися на історію Української Повстанської Армії, правда про яку до недавнього часу в історичній науці сповторювалася. Замість історичних фактів давалися лише негативні оцінки, брутальна лайка; повністю замовчувалася участь підрозділів УПА у боротьбі з фашизмом. Але в народі жили пам'яті і усні перекази про важкі воєнні часи, про складну і неоднозначну історію партизанської армії, що вела нерівну боротьбу проти двох найстрашніших – фашистського і більшовицького – режимів. Декілька разів у своїй історії Збройні Сили України відроджувалися із попелу, як легендарний птах Фенікс. І кожен раз, вони відроджені армії зверталися до славних традицій, якими так багата історія Українських Збройних Сил. Необхідно пам'ятати все найкраще, що створили покоління борців за волю України – козаків, січових стрільців, Армії Української Народної Республіки, Української Галицької Армії, Української Повстанської Армії. Збройні сили відроджені Української держави завжди надійно захищатимуть свободу і неза-

лежність Батьківщини, продовжуватимуть і примножуватимуть невмирущу славу військових формувань попередніх століть.

6 грудня 1991 року Верховна Рада України прийняла основоположні документи про створення Збройних Сил України. І саме тому 6 грудня вважається Днем Збройних Сил України.

Рекомендуємо примірний сценарій вечора-розповіді «А ми туло славу збережемо»...

Святково прибраний зал. На заднику сцени, обабіч Державного Прапора України, – емблеми родів військ Українських Збройних Сил. Звучать музичні акорди пісні «За Україну» муз. Я. Ярославенка, сл. М. Вороного. Чоловічий вокальний ансамбл виконує пісню «Вірні сини» (слова пісні додаються).

Недарма жили,
І на смерть ми йшли,
України волю –
Славу берегли.

Нелегкий був час,
І тернистий шлях.
Ненько – Україно,
Пам'ятай про нас...

Вів Данило – князь,
Й гетьманів наказ...
Козацька слава
Боронила нас.

А прийшли часи
І, повстали ми, –
рідної Вкраїни
Вірні сини.

Пісня стихас. Голос диктора:

Важкі часи випробовувань
Далися нам не в нагороду.
Та честь і волю у боях
Ви відстоїли для народу.

На сцену виходять ведучі.

Ведучий:

Український народ завжди завзято боронив свою державу і власну свободу, і водночас постійно давав про зміцнення національних Збройних Сил. Українське козацтво, Українські Січові Стрільці, Наддніпрянська Армія, Українська Галицька Армія, Українська Повстанська Армія – це

історичні військові формування, які сповнили свій обов'язок, власним життям і кров'ю засвідчили право української нації на власну державу.

Ведуча:

Перші військові дружини відтворили кійські князі, Аскольд і Дир, Олег, Ігор, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий – це ті могутні постаті, що нашу історію з тісних закутин вивели у широкий світ, пустили українські кораблі на Чорне море, повели свої полки на Кавказ і Каспій, досягли Дунаю й Балкан. Ядром їх війська були скандинавські варяги. Вони дали перший зразок війська, яке знало сувору дисципліну, мало свою тактику і засоби військової боротьби.

Читець:

Квітне Київська держава
І могутня, і міцна
Майже всі вона з“єднала
Українські племена

Не могла лише скорити
Напівдніх деревлян,
Що жили в лісах дрімучих
Геть на захід від полян.

Що не вміли зрозуміти
Заповіти золоті,
Що в єдинні тільки сила,
В злуці, в спільноті, в гурті

Що тоді лише держава
Буде дужа і міцна
Коли всі в одно зілнуться
Українські племена.

Ведучий:

З появою козаків починається нова доба в історії українського війська, яке виступило єдиною державницькою силою. Першими стратегами козацького війська виступали талановиті, ідейні проводіри – Дмитро Вишневецький, Петро Сагайдачний, Михайло Дорошенко. В епоху гетьманування Богдана Хмельницького козаччина вийшла на ще ширшу арену. Епопея визвольних воєн Хмельницького зробила відомим ім'я України в цілому світі. Хмельницький, Виговський, Дорошенко, Сірко, Мазепа творили все нові й нові формування. А українська піхота здобула собі визнання усіх знавців військової справи.

У виконанні хору ззвучить «Преславна Запорізькій Січі» (сл. О.Ющенко).

Ведуча:

У 1914 році в Австро-Угорщині було створено легіон Українських Січових Стрільців. Вже у вересні цього ж року «усуси» прийняли бойове хрещення, виступивши у складі австро-угорської армії проти царських російських військ в боях під Сянком.

Ведучий:

У 1917 році частина УСС прийшли на допомогу Центральній Раді, в 1911

започаткували листопадовий зрев, аби з“єднати весь український народ до боротьби за єдину Українську державу.

Ведуча:

Легіон УСС став ядром Української Галицької Армії. Навесні 1919 року вона нараховувала в своїх рядах понад сто тисяч галичан.

Ведучий:

В кривавих битвах за незалежність рідного краю галицькі стрільці проявили зразки героїзму і самопожертви.

(У виконанні вокального ансамблю ззвучить «Стрілецька пісня» Р.Купчинського, можна використати і хорову пісню «Гей там на горі Січ іде», муз. Клима Обуха).

Ведуча:

Завжди пам'ятаймо: без пізнання тих, що вмерли, але не зрадили України, без знання української військової історії, національної еліти, військового мистецтва не зможемо створити незбориму Українську армію.

Ведучий:

Нас захоплює військовий талант Головного Отамана Симона Петлюри, полковника Євгена Коновальця, Андрія Мельника, Василя Тютюнника, генерала-полковника Михайла Омеляновича-Павленка, генерала-хорунжого Олександра Грекова, полковника Дмитра Вітовського, генерала Романа Шухевича.

Читець:

Встанемо всі і їх пом'янем!
Тих, що в холодних снігах замерзали.
Тих, що кати їх по тюрях вбивали,
Тих, що Вкраїну безмежно любили,
За її волю голови свої положили.

Встанемо всі і їх пом'янем.
Чашу гіркого напою осулим.
Встанемо всі, поки ми ще живем,
Поки вогонь горить в наших душах.

Встанемо всі і їх пом'янем!
Впали вони, і тому ми живем.
І поклянемось на цьому пропорі,
І поклянемось на цьому тризубі.
Що світла пам'ять про мужніх геройів
В серцях наших завжди жити буде!

Хор виконує пісню «Коли ми вмирали».

Ведучий:

У нашій пам'яті збереглися світлі спогади про національно-визвольну боротьбу Української Повстанської Армії 1942 – 1950 років. Ми є очевидцями і свідками героїчної боротьби наших батьків і старших братів проти німецьких і російських окупантів.

Ведуча:

Українська Повстанська Армія під проводом легендарного командувача генерала-хорунжого Романа Шухевича –

Тараса Чупринки звеличила славу Українських Збройних Сил. Воїни УПА ціною власного життя зробили національну ідею незламною, а націю нескореною.

Читець:

Між небом і землею – мла.
Дрімає ліс в гущавині туману.
Десь тут упав герой УПА.
Десь тут пролита кров багряна.
Тут зупинилася весна
На мить застигла у розпуці
Тут впав останній генерал
Не дав себе в ланці закути.
Між небом і землею – мла.
Скувала туга Білогорщу
Тут лет спинився Пластун
До його я прийшов на прошу.
Схиляю голову в журбі,
Моя молитва в небо лине.
До віку вдячний я тобі
Бо ти поліг за Україну.

(сл. В.Квітневого)

Ведучий:

Трагічною була доля українських вояків, які служили в Червоній Армії. Фактично це була Російська советська армія за формулою і за змістом. У Другій світовій війні мільйони українців загинули за інтереси панівного російського комунізму.

Ведуча:

Кремлівські завойовники використовували їх як людей меншої вартості, дешеве гарматне м'ясо. Підтвердженням цього є військовики Орешко і Брюховецький, котрі навесні 1945 року першими підняли переможне знамено над рейхстагом Берліна. Героїчний подвиг наших вояків приписали москвину Єгорову і грузину Кантарія. Тепер знаємо, що вирішальну роль у перемозі над гітлерівською Німеччиною відіграв український народ, його доблесне вояцтво.

Ведучий:

Необхідно зазначити, що в Радянській Армії до офіцерів українського походження, а особливо із Західної України, було застосовано ганебну дискримінацію і нагляд з боку КДБ. У той час, коли бездарні московські офіцери займали високі посади, наші талановиті офіцери були їхніми заступниками і помічниками.

Ведучий:

Незважаючи на це, політично свідомі українські офіцери, які здобули військову освіту в Радянській Армії, вже в 1989 році прилучилися до національно-визвольного руху. Відтоді у Львові почала нелегально діяти Українська Військова Організація імені полковника Коновальця, яку вдалося зареєструвати лише у липні 1992 року.

Ведуча:

У липні 1991 року члени УВО брали участь у підготовці і проведенні Першого з'їзду офіцерів, громадян України, на якому було засновано Спілку Офіцерів України. У

серпні 1991 року, під час військово-комуністичного заколоту було створено тимчасовий штаб формування Національної Гвардії України у Львівській області. Ця акція сягнула широкого масштабу і спонукала Президента України створити державну інституцію – Національну Гвардію України.

У виконанні хору звучить «Марш війська України» сл. Д. Павличка, муз. В. Халавчука.

Ведучий:

Позитивний вплив на виховання офіцерських кадрів та особового складу мають національні військові символи, ритуали, традиції. Приміром, Бойовий прапор – найголовніший символ військової частини. Вояки віддають Бойовому прапору військову честь. У такий спосіб висловлюють глибоке патріотичне почуття громадянина і воїна.

Читець:

Мільядри зір вогніють наді мною,
Ta є між ними лиши одна моя!
Вона для мене долею сія,
Під нею йду дорогою одною.

Не лічимо ніколи матерів,
Бо мати рідна в кожного – єдина
Тому одна у світі Україна
І стяг її один між прапорів.

Це так життя у сутності дано:
Все, що святе – не ділиться воно,
Бо хіба серце поділити можна?
Тож я нестиму крізь літа одно
Твоє Вкрайно правди знамено –
Високе, як зоря непереможне.

Ведуча:

Такі символи, як тризуб, прапор дійшли до нас від княжих часів. Це найкраще свідчення єдності поколінь, їх спадкоємства і вірності національним ідеалам.

Ведучий:

Нині кожний солдат, сержант, прапорщик і офіцер бригади на польовій формі матиме шеврон частини, створений і художньо оформлений полковником Олександром Поповичем.

Ведуча:

Шеврон являє собою поєднання військових символів. Орел – символ пильності, далекоглядності, хоробрості. Щит з тризубом – герб України. Меч і булава – традиційний український символ зброї, вірності бойовим традиціям захисників Батьківщини. Лавровий вінок – символ оборони мирної праці, символ слави.

Ведучий:

Поряд з іншими формами ідеологічного виховання важливе значення у формуванні моральності українського воїна мають військові ритуали, зокрема військові вітання, віддання військової честі Бойовому прапору, його внесення та винесення. Ідейну основу ритуалу складають ідеологія і

світогляд певних соціальних груп або суспільства в цілому. У ритуалах також відображаються ідеали моралі.

Звучить Антифон «Слава Україні» муз. та вірш В. Халавчука.

Ведуча:

Українське військо має немало славних традицій: хоробрість, завзятість, жертовність, вірність клятві. Ці найвищі військові чесноти передаються нашій армії у спадок.

Ведучий:

Так, дружинники Святослава Хороброго, потрапивши у безвихід, вбивали себе, щоб не мати тавра рабів за життя і бути вільними по смерті. Прикладом хоробрості служать 200 Січових Стрільців під командуванням офіцера Федора Черника, які в бою під Мотовилівкою розбили двотисячний загін професійних російських офіцерів-добровольців.

Ведуча:

Полковник Михайло Колодзінський, шеф – штабу армії Карпатської України писав: «Бо коли вже нема розумного виходу з тяжкого положення, то треба вміти вмерти по-геройськи, щоб така смерть була джерелом саме для молодих поколінь».

Ведучий:

Саме такою смертю загинув полковник Колодзінський разом з оборонцем Карпатської України в боях з мадярськими окупантами в перші дні Другої світової війни. Смертю героя впав командир куреня „Сіроманіць”, надінпрянець майор Ястреб у бою з НКВД в м. Стріліська Нові, якого по смерті відзначено першим найвищим орденом хоробрості – Золотим Хрестом Бойової заслуги першого класу. Такою смертю полягли на Полях Слави тисячі бійців ОУН – УПА...

Ведуча:

Тепер у процесі військового будівництва мусимо прищепити молодому поколінню українців і армії культ слави Маківки, Конотопу, Мотовилівки, Крутів, Стріліськ Нових, Білогорщі.

Хор виконує пісню „За Україну, за її волю” муз. Я. Ярославенка, сл. М. Вороного.

Читець:

Живи та міцній, Українська Державо!
Вмирали у битвах мільйони бойців,
щоб стяг синьо-жовтий піднявся
величаво

й над Києвом столичним віки майорів.

Ми довго в нестерпній неволі ходили,
Хотіли нас зайди зі світу звести
Клялись українців загнати в могили
Ординські, московські й варшавські

кати.

В Батурині, в Кодні катоги шаліли,
Але не корився козацький народ.
У Крутах знайшла наша юнь Тернопілля

Зустрівши навалу північних заброд.

Без силі збороти червону потвору,
Ми всіяли трупом Росію, Сибір,
Вмирали від мук, від голодного мору
Ніхто не помітив всіх наших офр.

Боролись ми довго за волю, за право,
Щоб нині твій час, Україно, настав.
Живи та міцній, наша нене Державо,
У дружному колі свободних держав.

Виконується хореографічна композиція „На вірність народу України”.

Ведучий:

Пам’ятаючи трагічні уроки історії, ми повинні виховувати українську націю в такому високому патріотичному дусі, щоб Україна стала сильною державою в сучасному світі.

Ведуча:

Ми маємо не тільки любити Україну, а й ненавидити її ворогів так як навчали нас Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка.

Ведучий:

Наша безмежна любов до України в гармонійному поєднанні з нездоланною силою примусить одвічних ворогів зректися зазіхань на нашу землю, уможливить остаточно позбутися московського панування в Україні і забезпечить українському народові вільне і творче життя.

Читець:

Вже скільки закривавлених століть.
Тебе, Вкрайно, імені лишали,
Тож встаньмо, браття, в цю урооч
мить,

Внесіте прапор вільної держави!

Степів таврійських і карпатських

гір

З’єднався колір синій та жовтавий.
Гей, недругам усім наперекір,
Внесіте прапор вільної держави!

Ганьбив наш прапор зловорожий
гнів,

Його полотна в попелі лежали.

Але він знов, як день новий розцвів,
Внесіте прапор вільної держави!

Повірте в те, що нас вже не
збороть,
І долучаймось до добра і слави,
Хай буде з нами правда і Господь,
Внесіте прапор вільної держави!

Трос молодих офіцерів проходять через
зал і вносять на сцену прапор України.

Диктор:

Нездоланна моя Україно,
Хай цвітуть твої ниви й сади.
Найпрекрасніша в світі перлино,
Вдаль під прапором волі їди!

Всі учасники вечора виходять на сцену і виконують пісню „Ой у лузі червона калина”.